

นิพนธ์ต้นฉบับ

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตื่น  
ตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก**

**People Participation in Forest Fire Control at Mae Tuen Plantation,  
Thong Far Subdistrict, Ban Tak District, Tak Province**

นิติกรณ์ ไชยสิทธิ์

Nitikorn Chaiyasit

สันต์ เกตุปราณีต

San Kaitpraneet

นภววรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

Noppawan Tanakanjana Phongkchieo

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชัตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Faculty of Forestry, Kasetsart University, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand

E-mail: ntk\_cys14@hotmail.co.th

รับต้นฉบับ 28 มีนาคม 2555

รับลงพิมพ์ 10 พฤษภาคม 2555

**ABSTRACT**

The objectives of the study were to investigate socio-economic characteristics, people participation and factors affecting people participation in forest fire control in the Mae Tuen plantation area, Thong Far subdistrict, Ban Tak district, Tak province. The data were collected using designed questionnaires to interview 308 household heads. Statistics used in the data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum, *t*-test and F-test at the 0.05 statistical significance level.

The results showed that most respondents were Thai who had graduated at the primary school level. The average number of household members was 7.17 people. The main occupation was agriculture and the minor occupation was general employment. The average annual household income was 117,903.28 baht. The respondents mostly owned land and the average settlement period was 42.35 years. The average distance between homesteads and a forest fire area was 2.52 kilometers. The respondents mostly utilized plantation and they mostly were social group members. They received information about forest fires but they had never received any training. Their knowledge about forest fires was at a low level.

In addition, people participation in forest fire control was at a rather low level with an average score of 2.22. Factors affecting people participation in forest fire control at Mae Tuen plantation area were: education level, minor occupation, annual household income, distance between homestead and forest fire area, utilization from plantation, and training in forest fires.

**Keywords:** people participation, forest fire control, Mae Tuen Plantation, Tak province

## บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าเพื่อที่ส่วนป่าแม่ดื่น ตำบลห้องฟ้า อำเภอบ้านดาก จังหวัดตาก การศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนครัวเรือน ตัวอย่างจำนวน 308 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนที่บ่งบอกมาตรฐาน t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เป็นคนไทย มีระดับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 7.17 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทางเกษตรกรรมและมีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 117,903.28 บาท และส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ที่ต้องอาศัยที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 42.35 ปี และมีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่ที่เกิดไฟป่าเฉลี่ย 2.52 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เคยมีการใช้ประโภชน์จากสวนป่า เป็นสมบัติกลุ่มทางสังคม ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่าไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าระดับน้อย

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า อยู่ในระดับค่อนข้างดี มีค่านิยมีระดับการมีส่วนร่วมที่มากับ 2.22 คะแนน ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่ส่วนป่าแม่ดื่น ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุพร่อง รายได้ของครัวเรือนต่อปี ระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่า การใช้ประโยชน์จากส่วนป่า และการได้รับการศึกษาอบรมด้านไฟป่า

**คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วมของประชาชน การควบคุมไฟป่า สวนป่าแม่ตื่น จังหวัดตาก

## កំណែ

ปัญหาสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้แก่ ไฟป่า ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ คุณภาพของน้ำเสื่อม โกร穆ลง ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำได้ดีนและบนดิน สัตว์ป่าขาดแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งอาหารถ้วน ตามธรรมชาติเกิดหมอกควันพิษ สภาวะโลกร้อน ตลอดจนทำให้เกิดการแปรผันของสภาวะภูมิอากาศของโลก สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ามหาศาล ทั้งนี้สาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากการกระทำของมนุษย์เกื้อหนี้ทั้งหมด (สันต์ และกุมะ. 2534)

สำหรับการเกิดปัญหาไฟป่าในพื้นที่ส่วนป่าแม่ตื่น ตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านดาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำการศึกษา จากสอดคล้องการเกิดไฟป่าท้องที่จังหวัดตาก ประจำปี 2553 ของส่วนควบคุมและปฏิบัติ

การไฟป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 14 (ภาค) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตหีบี และพันธุ์พิช มีอัตราการเกิดไฟป่าจำนวน 351 ครั้ง มีพื้นที่เสียหายประมาณ 2,759 ไร่ สาเหตุมักเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนเข้าไปเก็บหางของป่า ล่าสัตว์ บุกรุกแพร่ความและเพาพื้นที่เพาะปลูกเพื่อทำการเกษตร จนเป็นเหตุให้มีไฟไหม้ป่าแล้วลุกไหม้ไป ในพื้นที่ป่าไม้ของสานป่าแม่ดื่น (ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า, 2553) ซึ่งก่อให้ผลกระทบต่อระบบนิเวศได้แก่ การทำลายความหลากหลายทางชีวภาพของพืช และสัตว์ป่า แหล่งอาหารจากป่าที่ชุมชนใช้ประโยชน์ เสื่อมโกร姆 และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดว่ารัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่วนบำรุงรักษา รวมทั้งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความหลากหลายของสัมคุล พื้อนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตาม

หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน(สำนักงานเลขานุการสภาพัฒนารายบุคคล, 2550) จึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการจัดการเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่าง การใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์พื้นที่ป่า และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการนำทรัพยากรไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาต่างๆ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่า เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินการควบคุมไฟป่า ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

## อุปกรณ์และวิธีการ

### พื้นที่ศึกษา

สวนป่าแม่ตีน ตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านดาก จังหวัดตาก เนื้อที่ประมาณ 10,370 ไร่

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลทุกดิบถุน โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษา

2. การรวบรวมข้อมูลปฐมนิเทศ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา เช่น ประวัติความเป็นมา อาณาเขตพื้นที่ทำการศึกษา ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

3. กำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน

4. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนครัวเรือนของประชาชน โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวนตัวอย่าง 308 ครัวเรือน

5. การสุ่มตัวอย่าง ให้เกิดการกระจายในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของสูบงกช (2526)

6. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

ก. นิยามหรือให้ความหมายตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม กรอบแนวคิดของงานวิจัยที่กำหนดขึ้นจาก การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข. สร้างแบบสอบถาม โดยกรอบคุณตามวัตถุประสงค์ และตัวแปรทุกด้าที่ศึกษากำหนดไว้ ตามกรอบแนวคิด ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการตรวจเอกสาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าในริเวณพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านดาก จังหวัดตาก เป็นการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ได้แก่ ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมการวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยคำถามมีค่าตอบให้เลือกตอบจำนวน 5 ค่าตอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (พวงรัตน์, 2540) มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดหรือไม่มีส่วนร่วม ได้คะแนนเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ

ค. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถาม ให้ตรงตามเนื้อหาและกรอบคุณถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

ง. ทดสอบแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (pre-test) จำนวน 30 ชุด กับประชาชนที่อาชีวอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาแล้วนำผลที่ได้มาตรวจสอบคุณภาพของ

เครื่องมือ ด้วยวิธีของ Cronbach (พวงรัตน์, 2540) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาร์ของคำตามตัวแปรตามเท่ากับ 0.954 ส่วนความรู้เกี่ยวกับไฟป่า ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยวิธีของ Kuder Richardson, (K.R.20) (ยุทธ และกุสุมา, 2553) มีค่าเท่ากับ 0.827

7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กับหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนของครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย ตามจำนวนครัวเรือนที่ได้คำนวณไว้โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประมาณผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้ซึ่งตรวจสอบความเรียบเรียบแล้วมาจัดระบบข้อมูลเพื่อเตรียมวิเคราะห์ผล โดยผู้วิเคราะห์ได้นำแบบสอบถามตามทุกฉบับมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ทำการลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

2. การให้ค่าคะแนนตัวแปร เป็นการจัดแบ่งอันตรากาศขั้นของคำตามในส่วนที่ 2 (ตัวแปรตาม) ออกเป็น 5 ขั้น เพื่อปั่งบอกถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าในริเวณพื้นที่ส่วนป่า แม่ตีน ตำบลท้องฟ้า อำเภอบ้านดาก จังหวัดตาก เป็นรายข้อ รายด้าน ของการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่า ซึ่งสามารถแบ่งอันตรากาศขั้นโดยใช้คะแนนที่ได้มาเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น 5 ระดับ จากสูตรการแบ่งช่วงขั้น คือ

$$\text{อันตรากาศ} = \frac{\text{คะแนนสูงที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนขั้น}} \\ = \frac{5 - 1}{5} \\ = 0.80$$

เมื่อได้ค่าอันตรากาศขั้นแล้ว สามารถกำหนดความหมายระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ

ควบคุมไฟป่า โดยการนำค่าตอบในแต่ละข้อของคำตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่ามาหาค่าเฉลี่ยของคำตอบ หลังจากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยคำตอบทุกข้อดังกล่าวที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับอันตรากาศขั้นที่ได้กำหนดไว้ และการหาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าเป็นรายข้อหรือรายด้าน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ในทำงดเดียว กัน ทั้งนี้สามารถแปลความหมายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า ได้ดังนี้ คือ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80, 1.81-2.60, 2.61-3.40, 3.41-4.20, และ 4.21-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ, ค่อนข้างต่ำ, ปานกลาง, สูง และสูงมาก ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนตัวอย่าง โดยนำเสนอในรูปตาราง และแสดงค่าสถิติอย่างง่าย เช่น การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอธิบายข้อมูลดังกล่าว

4. การทดสอบสมมติฐานเป็นการศึกษาเบริญเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าในริเวณพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ของประชาชนที่มีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ใช้วิธีสถิติที่ (t-test) กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้วิธีสถิติอิฟ (F-test) กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ทั้งนี้ ไปโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมาณผลข้อมูล

### ผลและวิจารณ์

ตอนที่ 1 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนไทย รองลงมาเป็นคนผ่านเมือง เผ่ากาชาด และเผ่าลีซอ กิจเป็นร้อยละ 83.40 14.00 2.30 และ 0.30 ตาม

คำดับมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษารองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป และไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 52.90 33.80 และ 13.30 ตามลำดับ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน ระหว่าง 1-5 คน รองลงมา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน ระหว่าง 6-10 คน และมากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 89.90 7.10 และ 2.90 ตามลำดับ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 7.17 คน มีจำนวนแรงงานสูงสุด 16 คน และมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 39.00 37.00 และ 6.20 ตามลำดับ สำหรับอาชีพหลักอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 17.80 ได้แก่ รับราชการ เลี้ยงสัตว์ และประกอบธุรกิจ ส่วนตัว มีอาชีพรอง โดยคิดเป็นร้อยละ 64.90 ส่วน ก่อรุ่นตัวอ่อนที่ไม่มีอาชีพรองคิดเป็นร้อยละ 35.10 โดยอาชีพรองที่ก่อรุ่นตัวอ่อนส่วนมากทำคือ รับจ้างทั่วไป รองลงมา มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรม ตามลำดับ (คิดเป็นร้อยละ 22.10 14.90 และ 12.30) สำหรับอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ค้าขาย เก็บหานของป่า และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 15.60 มีรายได้จากการค้าขายต่อปีเฉลี่ย 117,903.28 บาท โดยมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 93,629.64 บาท และมีรายได้จากการประกอบอาชีพรองเฉลี่ย 30,802.50 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 1,200,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุด 3,000 บาท

มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานระหว่าง 20 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมา เป็นก่อรุ่นตัวอ่อนที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานไม่นาน (น้อยกว่า 20 ปี) คิดเป็นร้อยละ 35.10 และมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานนาน (มากกว่า 50 ปี) คิดเป็นร้อยละ 12.30 ก่อรุ่นตัวอ่อนมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 42.35 ปี ระยะเวลาทั่วไประหว่างที่อยู่อาศัยกับ

พื้นที่ป่า จากการศึกษาพบว่า ก่อรุ่นตัวอ่อนส่วนใหญ่มี ที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตพื้นที่ป่า รองลงมา มี อยู่อาศัยตั้งอยู่ติดแนวเขตพื้นที่ป่า และมีที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ ในเขตพื้นที่ป่า คิดเป็นร้อยละ 67.20 17.20 และ 15.60 ตามลำดับ สำหรับก่อรุ่นตัวอ่อนที่มีที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ห่าง จากแนวเขตพื้นที่ป่า จะตั้งที่อยู่อาศัยห่างจากแนวเขต พื้นที่ป่า ระหว่าง 1 กิโลเมตรถึง 10 กิโลเมตร และ มีระยะห่างเฉลี่ย 2.52 กิโลเมตร มีการใช้ประโยชน์จาก สวนป่า คิดเป็นร้อยละ 82.10 ซึ่งใช้ประโยชน์โดยเป็น แหล่งอาหารผักผาเป็นอาหารสูงที่สุด รองลงมา คือ ใช้ เป็นแหล่งทำเนื้อสัตว์มาเป็นอาหาร และเป็นแหล่งรักษา สภาพแวดล้อม ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคม โดยคิดเป็นร้อยละ 63.00 สำหรับก่อรุ่นตัวอ่อนที่ ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 37.00 สำหรับก่อรุ่นตัวอ่อนที่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุด รองลงมา เป็นสมาชิกในอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) และก่อรุ่น ของทรัพย์ (ชกส.) ตามลำดับ เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ เรื่องไฟป่า โดยคิดเป็นร้อยละ 93.20 รองลงมา ไม่เคย ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่า คิดเป็นร้อยละ 6.80 สำหรับก่อรุ่นตัวอ่อนที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่า ส่วนใหญ่ได้รับรู้มาจากโทรทัศน์ รองลงมา คือจากผู้นำ ชุมชน และวิทยุตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึก อบรม โดยคิดเป็นร้อยละ 77.30 รองลงมา คือได้รับการ ฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 22.70 สำหรับก่อรุ่นตัวอ่อนที่ได้ รับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตร การป้องกันไฟป่า รองลงมา คือหลักสูตรอาสาสมัคร ดับไฟป่า และหลักสูตรการสร้างเครื่องข่ายไฟป่า และมี ความรู้เกี่ยวกับไฟป่าอย่างรองลงมา มีความรู้อยู่ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 50.30 และ 49.70 ตามลำดับ เมื่อ พิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า ก่อรุ่นตัวอ่อนที่อยู่อาศัย แปลงพื้นที่สวนป่าแม่ตื่น ตำบลห้องไฟ อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก มีคะแนนในด้านความรู้เกี่ยวกับไฟป่าเฉลี่ย 13.28 คะแนน

## ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่

ผู้ศึกษาวิจัยได้ตั้งข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบหรือลักษณะของการมีส่วนร่วมตามหลักวิชาการมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็นด้านต่างๆ จำนวน 4 ด้าน ในแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยคำถามด้านละ 6 ข้อรวมเป็นคำถามทั้งสิ้น 24 ข้อ

จากการตอบคำถามซึ่งทำให้ทราบระดับคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตั้น ดังกล่าว เมื่อนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและภาพรวม แล้วนำไปเปรียบเทียบ

กับอันตรภัยชั้นที่ได้กำหนดไว้เพื่อต้องการทราบระดับการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตั้น ดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า มีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.22 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และเมื่อจำแนกระดับการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าออกเป็นรายด้าน พบว่า 1) การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.28 คะแนน 2) การมีส่วนร่วมวางแผนงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.26 คะแนน 3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.20 คะแนน และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.15 คะแนน (Table 1)

**Table 1** People participation in forest fire control at Mae Tuen Plantation area, Thong Far subdistrict, Ban Tak district, Tak province.

Participation	Mean (score)	Standard deviation	Level of Participation
Participation in problem study	2.28	1.30	Rather Low
Participation in planning	2.26	1.24	Rather Low
Participation in working	2.20	1.24	Rather Low
Participation in monitoring	2.15	1.22	Rather Low
Overall average	2.22	1.25	Rather Low

## ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตั้น

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีผ้าพันธ์ต่างกันในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ไทย มัง กะหรี่ง และลีซอ โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.19 2.35 และ 2.82 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีผ้าพันธ์ต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=1.315$ ;  $p\text{-value}=0.270$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขั้นปี โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.23 1.97 และ 2.62 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=11.498$ ;  $p\text{-value}=0.000$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาขั้นปี อาจเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมสูง และอาจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

และสิ่งแวดล้อมมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษา

**สมมติฐานที่ 3** ประชาชนที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1-5 คน 6-10 คน และมากกว่า 10 คน โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.20 2.48 และ 2.24 คะแนนตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=0.577$ ;  $p\text{-value}=0.562$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ 4** ประชาชนที่มีอาชีพหลักต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.20 2.12 และ 2.41 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีอาชีพหลักต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=1.557$ ;  $p\text{-value}=0.212$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ 5** ประชาชนที่มีอาชีพรองต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ มีอาชีพรอง และ ไม่มีอาชีพรอง โดยมีส่วนร่วมเป็นค่าเฉลี่ย 2.35 และ 1.99 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีอาชีพรองต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=-2.678$ ;  $p\text{-value}=0.043$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรองอาจมีรายได้พอเพียงในการดำรงชีพ จึงมีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่า ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ไม่มีอาชีพรอง อาจต้องทำอาชีพหลักให้ได้ปริมาณมากพอสำหรับการดำรงชีพจึงมีส่วนร่วมน้อยกว่า

**สมมติฐานที่ 6** ประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม

ได้แก่ น้อยกว่า 50,000 บาท 50,000-100,000 บาท และมากกว่า 100,000 บาท โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 1.92 2.22 และ 2.55 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=9.017$ ;  $p\text{-value}=0.000$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าอาจเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงและมีเวลามากในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่า

**สมมติฐานที่ 7** ประชาชนที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานน้อยกว่า 20 ปี ระหว่าง 20-50 ปี และมากกว่า 50 ปี โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.39 2.15 และ 2.06 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=2.047$ ;  $p\text{-value}=0.131$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

**สมมติฐานที่ 8** ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่าต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปรอิสระเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เกิดไฟป่า ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เกิดไฟป่า และตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตพื้นที่เกิดไฟป่า โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.32 2.55 และ 2.12 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่ามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $F=3.321$ ;  $p\text{-value}=0.037$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มที่มีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ติดแนวเขตพื้นที่เกิดไฟป่า อาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากไฟป่าที่เกิดขึ้นโดยตรง ทั้งด้านที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการ และสิ่งแวดล้อม จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่ามากกว่า

**สมมติฐานที่ 9** ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากสวนป่าต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวแปร

อิสระเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เคยใช้ประโยชน์ และเคยใช้ประโยชน์ โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.42 และ 2.18 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากส่วนป่าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=1.445$ ;  $p\text{-value}=0.003$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้กลุ่มประชาชนที่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากส่วนป่าอาจมองเห็นถึงความสำคัญของส่วนป่า มีความรักและตระหนักรถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและเก็บรักษาหรืออนุรักษ์ไว้สำหรับลูกหลาน จึงมีส่วนร่วมมากกว่า

สมมติฐานที่ 10 ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็นอิสระเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เคยเป็นและเคยเป็นสมาชิก โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.10 และ 2.30 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=-1.457$ ;  $p\text{-value}=0.613$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 11 ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่าต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็นอิสระเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เคยรับรู้ข่าวสารและเคยรับรู้ข่าวสาร โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.25 และ 2.22 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=7.731$ ;  $p\text{-value}=0.155$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับไฟป่าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=0.096$ ;  $p\text{-value}=0.711$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 12 ประชาชนที่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่าที่ต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และเคยได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=-5.912$ ;  $p\text{-value}=0.007$ ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่า เป็นผู้ที่มีความรู้และจิตสำนึกซึ่งได้จากการฝึกอบรม จึงมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่ามากกว่า

สมมติฐานที่ 13 ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าต่างกัน ในการวิเคราะห์ได้แบ่งตัวเป็นอิสระเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าน้อยและมาก โดยมีส่วนร่วมเฉลี่ย 1.98 และ 2.47 คะแนน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ( $t=7.731$ ;  $p\text{-value}=0.155$ ) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

**Table 2** Results of hypothesis testing of factors affecting people participation in forest fire control at Mae Tuen plantation, Tak province.

Independent variable				Results of hypothesis testing	
	F	t	P	Accept the hypothesis	Do not accept the hypothesis
Race	1.315	-	0.270	-	✓
Education	11.498	-	0.000	✓	-
Number of household laborers	0.577	-	0.562	-	✓
Main occupation	1.557	-	0.212	-	✓
Minor occupation	-	-2.678	0.043	✓	-
Annual household income	9.017	-	0.000	✓	-
Land holding characteristic	-	1.698	0.140	-	✓
Settlement period	2.047	-	0.131	-	✓
Distance between homestead and forest fire area	3.321	-	0.037	✓	-
Utilization from plantation	-	1.445	0.003	✓	-
Member of a social group	-	-1.457	0.613	-	✓
Receiving forest fire information					
Receiving forest fire training	-	0.096	0.711	-	✓
Knowledge of forest fires	-	-5.912	0.007	✓	-
	-	-	0.155	-	✓

## สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ตำบลห้องไฟ อำเภอบ้านตาด จังหวัดตาก สรุปผลการศึกษา

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแปลงพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ปรากฏว่า ประชาชนที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เป็น คนไทย มีระดับการศึกษาในระดับชั้นป्रถมศึกษา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 7.17 คน มีอาชีพหลัก ทางเกษตรกรรมและมีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 117,903.28 บาท มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 42.35 ปี และมีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่าเฉลี่ย 2.52 กิโลเมตร มีการใช้ประโยชน์จากส่วนป่า เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่าแต่ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้เกี่ยวกับไฟป่าน้อย

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.22 คะแนน และระดับการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟของประชาชน แต่ละด้าน มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา มีค่าเฉลี่ย 2.28 คะแนน 2) การมีส่วนร่วมวางแผนงาน มีค่าเฉลี่ย 2.26 คะแนน 3) การมีส่วนร่วมวางแผนงาน มีค่าเฉลี่ย 2.20 คะแนน และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 2.15 คะแนน

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ใน การควบคุมไฟป่าพื้นที่ส่วนป่าแม่ตีน ปรากฏว่า

ประชาชนที่มีความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษาด้านอาชีพรอง ด้านรายได้ของครัวเรือนต่อปี ด้านระดับห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่า การใช้ประโยชน์จากสวนป่าและการได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตีน 3.1) จากการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตีน อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมค่อนข้างดี เฉลี่ย 2.22 คะแนน ดังนั้นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางหรือกำหนดภารกิจศาสตร์ ในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ควรสร้างจิตสำนึกรักภูมิประเทศ ให้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น สร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ ให้แก่ประชาชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และควรจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและติดต่อไป และ 3.2) จากการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีความแตกต่างทางด้านระดับการศึกษาด้านอาชีพรอง ด้านรายได้ ของครัวเรือนต่อปี ด้านระดับห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่เกิดไฟป่า การใช้ประโยชน์จากสวนป่า และการได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่าพื้นที่สวนป่าแม่ตีน ดังนั้นหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรเร่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยด่วน โดยการจัดให้มีโครงการฝึกอบรมเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการรวมกลุ่มชุมชน หรือเครือข่ายเพื่อร่วงไฟป่าอย่างมีส่วนร่วม การจัดทำแนวป้องกันไฟป่าอย่างมีส่วนร่วม การส่งเสริมศักยภาพชุมชนในการจัดทำแผนที่ที่เดี่ยงต่อการเกิดไฟป่าของชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม การส่งเสริมการปลูกต้นไม้รืนดินที่ชุมชนใช้ประโยชน์ได้เพื่อเป็นแนวกันไฟหรือเป็นเขตกันชนให้กับสวนป่าทำการประดับพันธุ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับไฟป่าเพื่อสร้างจิตสำนึกรักภูมิประเทศในพื้นที่ให้มากขึ้น จัดหน่วยอาสาสมัครเกี่ยวกับไฟป่าขึ้นในพื้นที่โดยการสนับสนุนจาก

หน่วยงานของรัฐ และสนับสนุนส่งเสริมประชาชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

## เอกสารและสิ่งอ้างอิง

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพุทธิกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

ยุทธ ไกยารณ์ และกุศลมา ผลพรม. 2553. พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. ศูนย์สื่อสิ่งแวดล้อมกรุงเทพฯ.

ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า. 2553. รายงานสรุปผลสัมฤทธิ์การเกิดไฟป่า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 14 (ตาก), กรมอุทิศสถานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ

สันต์ เกตุปราณี, นิพนธ์ ตั้งธรรม, สุวิทย์ แสงทองพรา瓦, ปรีชา ธรรมานันท์, นริศ ภูมิภาคพันธ์ และพิริ อัคคะอัคร. 2534. ไฟป่าและผลกระทบของไฟป่าต่อระบบน้ำป่าไม้ในประเทศไทย. ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณานุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุบงกช คงมีกร. 2526. สติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์. ภาควิชาสติวิเคราะห์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กองการพิมพ์ สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร, กรุงเทพฯ.

Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis.* 3<sup>rd</sup> ed., Harper International Edition, Tokyo.